

درسنامه درس دوم

فلسفه پایه یازدهم

عنوان درس: ریشه و شاخه های فلسفه

رویا عبدالله پور

دبیر فلسفه دبیرستان امام خمینی رامسر

رویا عبدالله پور دبیر فلسفه دبیرستان امام خمینی رامسر

دسته بندی

گزاره های فلسفی زیر، نظر برخی فیلسوفان درباره موضوعات مختلف فلسفی است. اگر دقت کنید، می بینید برخی از آنها اساسی تر و بنیادی تر هستند.

این گزاره ها را در ردیف یک و بقیه را در ردیف دو علامت بزنید.

۲	۱	گزاره های فلسفی
*		۱ انسان مدنی بالطبع است و ذاتا به زندگی اجتماعی گرایش دارد.
	کلی تر	۲ هستی یک وجود بی انتهاست و حد و مرزی ندارد.
*		۳ اساس حکومت و سیاست را قدرت تشکیل می دهد.
*		۴ زندگی را با امید به آینده بنا کن، زیرا جهان طراحی دقیقی دارد.
*		۵ تاریخ انسان از قانونمندی خاصی پیروی می کند.
	کلی تر	۶ درک واقعیت های هستی امکان پذیر است.
*		۷ برخی از فضائل اخلاقی ذاتا ارزشمند هستند.
	کلی تر	۸ قانون علیّت در سراسر عالم جاری و ساری است.
	کلی تر	۹ موجودات جهان به دو دسته زوال پذیر و زوال ناپذیر تقسیم می شوند.
	کلی تر	۱۰ راه های مختلفی برای شناخت جهان وجود دارد.

دانش فلسفه دارای یک بخش اصلی و تعدادی بخش های فرعی است. بخش اصلی به منزله

ریشه و اساس فلسفه است و بخش های فرعی در حکم شاخه ها و ستون های آنند.

بخش اصلی و ریشه ای فلسفه

بخش اصلی فلسفه ← بحث و بررسی **اصل و حقیقت وجود و مسائل پیرامون آن** است.

وظیفه فیلسوفان

فیلسوفان تلاش می کنند **قوانین و احکامی** را که مربوط به **خود هستی و وجود** است به دست آورند؛ مثلاً بدانند که آیا در هستی قانون علیت جاری است یا نه.

معرفت یعنی؟

توانایی انسان در شناخت هستی هم بررسی می کند

و **بدانند** که بشر **چگونه** و **با چه ابزاری** می تواند به **شناخت هستی** پردازد؛

مثلاً می خواهند بدانند که آیا انسان می تواند قانون علیت را دریابد و به وجود چنین قانونی در جهان مطمئن باشد؟

بخش اصلی و ریشه ای فلسفه را به چند بخش تقسیم می شود؟

۱- **هستی شناسی** : درباره **قوانین و احکام کلی و عام** حاکم بر **هستی و وجود** بحث می کند.

۲- **معرفت شناسی** : **توانایی انسان در شناخت هستی** را **مورد مطالعه** قرار می دهد.

بررسی

بار دیگر به فعالیت ابتدای درس بازگردید و ببینید که کدام یک از گزاره ها مربوط به وجودشناسی

و کدام مربوط به معرفت شناسی است.

معرفت شناسی	وجودشناسی
راه های مختلفی برای شناخت جهان وجود دارد.	هستی یک وجود بی انتهاست و حد و مرزی ندارد
درک واقعیت های هستی امکان پذیر است.	قانون علیّت در سراسر عالم جاری و ساری است.
	موجودات جهان به دو دسته زوال پذیر و زوال ناپذیر تقسیم می شوند

شاخه های فلسفه

منظور از شاخه های دانش فلسفه، چیست؟

آن دسته از دانش های فلسفی هستند که قوانین بنیادی وجودشناسی و معرفت شناسی را به محدوده های خاص منتقل می سازند و قوانین بنیادی آن محدوده از وجود را بیان می کنند

به طور مثال

اگر کسی در وجودشناسی پذیرفته باشد که وجود بر دو قسم مادی و مجرد از ماده است

این نکته در انسان شناسی فلسفی بررسی می شود می تواند بگوید دارای دو بُعد مادی و مجرد است

حال، کسانی که معتقد باشند انسان دارای این دو بُعد است،

در علم روان شناسی به بُعد مجرد او هم می پردازند و جایگاه آن را در رفتار و تربیت نشان می دهند

فلسفه مضاف یعنی چه؟

زمانی که فلسفه به دانش یا موضوع خاص است، اضافه شده باشد فلسفه مضاف می گویند

مانند فلسفه اخلاق، فلسفه دین، فلسفه تاریخ و فلسفه طبیعت، فلسفه فرهنگ، فلسفه تکنولوژی، فلسفه حقوق و فلسفه فیزیک

فلسفه های مضاف یا شاخه های فلسفه چگونه شکل گرفتند؟

با تأمل فیلسوفانه در حوزه هایی مانند اخلاق، دین، تاریخ و طبیعت،..... شاخه هایی از فلسفه یا فلسفه های مضاف شکل گرفتند.

مانند فلسفه اخلاق، فلسفه دین، فلسفه تاریخ و فلسفه طبیعت

وجودشناسی یا هستی شناسی و معرفت شناسی

فلسفه سیاست، فلسفه تاریخ، فلسفه حقوق، فلسفه فیزیک

فلسفه اخلاق، فلسفه دین، فلسفه تاریخ و فلسفه طبیعت،

فلسفه علوم اجتماعی....

ریشه فلسفه

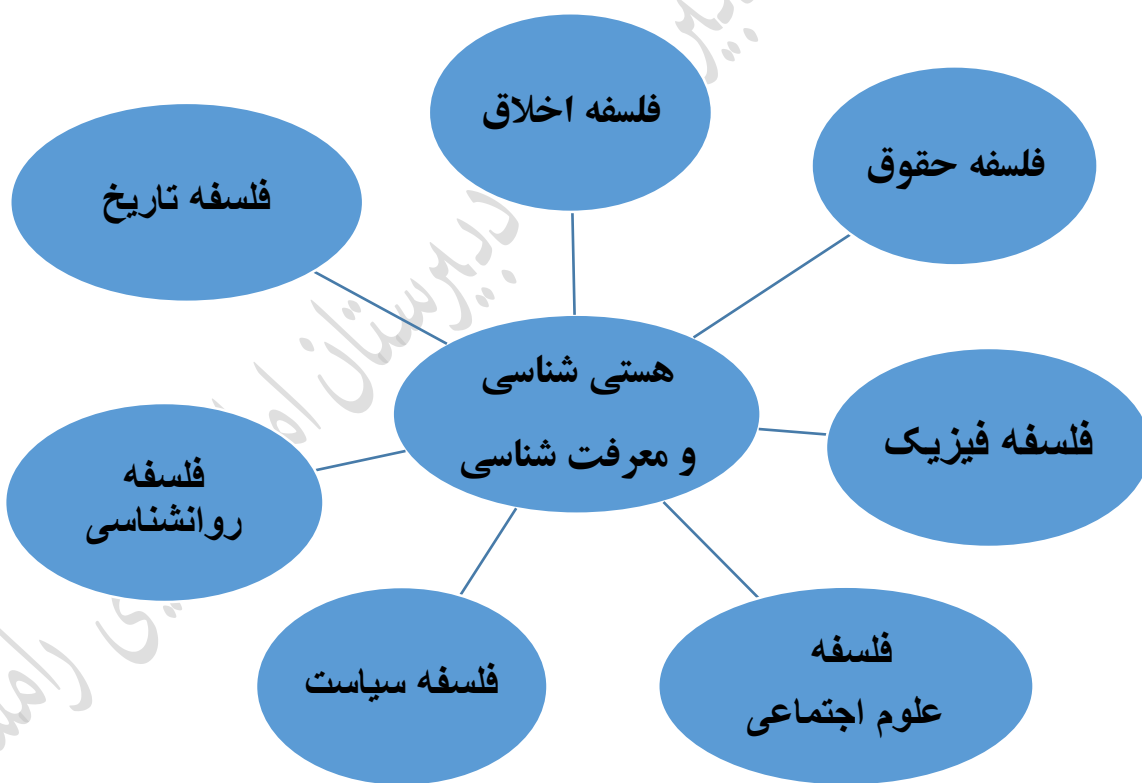
شاخه های فلسفه

یا فلسفه های مضاف

دانش های خاص

سیاست، تاریخ، حقوق، فیزیک،
۱ اخلاق، دین، تاریخ و طبیعت، علوم اجتماعی....

تکمیل کنید ص ۱۵

مبانی و زیربنای علوم در فلسفه های مضاف قرار دارند و آنچه در فلسفه های مضاف پذیرفته شود، اساس و شالوده نظریات در علوم قرار می گیرد.

فلسفه علوم اجتماعی، یکی از شاخه های مهم فلسفه است. زمینه شکل گیری سه دیدگاه را

فراهم کرد

اصالت فرد و جامعه

اصالت جامعه

اصالت فرد

مسائل مورد توجه فلسفه علوم اجتماعی، چه مباحثی است؟

یکی از مسائل مورد توجه در فلسفه علوم اجتماعی این است که آیا جامعه اصالت و دارد یا فرد. همچنین موجب شکل گیری دو دیدگاه لیبرالیسم و سوسیالیسم شد

منظور از اصالت فرد در فلسفه علوم اجتماعی چیست؟

بیشتر به نقش فرد در جامعه تاکید دارد و موجب شکل گیری سیاست لیبرالیسم شد

ویژگی های اصالت فرد در علوم اجتماعی چیست؟

- جامعه را مجموعه ای از افراد می دانند که کنار هم زندگی می کنند.
- همواره منافع و مصلحت افراد را بر منافع جامعه مقدم می دانند
- در برنامه ریزی های فرهنگی و اقتصادی و نظایر آن، بیشتر به منافع و رشد فرد توجه دارند
- در سیاست نیز به لیبرالیسم اعتقاد دارند که به آزادی های فردی توجه دارند

منظور از اصالت جامعه فلسفه علوم اجتماعی چیست؟

بیشتر به نقش جامعه تاکید دارد و موجب شکل گیری سیاست سوسیالیسم شد

ویژگی های اصالت جامعه در علوم اجتماعی چیست؟

- منافع جمع را در اولویت قرار می دهند
- برنامه های فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی آنان، سمت و سوی اجتماعی دارد
- افراد یک جامعه نقش و هویت مستقلی ندارند
- افکار و اندیشه ها و تصمیم گیری های آنان تابع شرایط اجتماعی آنان است.
- در سیاست نیز به **سوسیالیسم** اعتقاد دارند که **تأمین کننده منافع جمعی** است

ویژگی های دیدگاهی که هم افراد اصالت دارند و هم جامعه چیست؟

- معتقدند که گرچه افراد تحت تأثیر عوامل اجتماعی قرار می گیرند، اما هیچ گاه قدرت اختیار و تصمیم گیری خود را از دست نمی دهند
- **افراد توانایی تأثیرگذاری بر جامعه و حتی تغییر جامعه را دارند.**
- جامعه صرفاً جمع افراد نیست، بلکه با گرد هم آمدن افراد و زندگی طولانی آنان با یکدیگر، یک **روح جمعی** در جامعه شکل می گیرد
- روح جمعی می تواند بر افراد جامعه تأثیر بگذارد و آنها را **تابعی از ویژگی ها و ساختار جامعه** قرار دهد.
- این دیدگاه فلسفی قائل به **اصالت فرد و جامعه، توأمان** است.

تطبیق ص ۱۶

به این کلمات و اصطلاحات توجه کنید: مالکیت خصوصی، مالکیت دولتی، عدالت، آزادی، سرمایه داری، بیمه های فراگیر، تعاونی های اقتصادی، مدارس خصوصی، مدارس دولتی؛ این کلمات، با کدام یک از دو دیدگاه در فلسفه علوم اجتماعی تناسب بیشتری دارند؟

کلمات و اصطلاحات	
اصالت فرد	مالکیت خصوصی - مدارس خصوصی - عدالت، آزادی
اصالت جامعه	مالکیت دولتی - سرمایه داری، بیمه های فراگیر، تعاونی های اقتصادی - مدارس دولتی - سرمایه داری

دسته بندی ص ۱۷

بار دیگر به فعالیت ابتدای درس بازگردید و نام فلسفه مضاف هر یک از گزاره ها را که به شاخه های فلسفه مربوط می شوند، روبه روی آنها بنویسید.

نام فلسفه مضاف	گزاره
فلسفه علوم اجتماعی	انسان مدنی بالطبع است و ذاتا به زندگی اجتماعی گرایش دارد.
فلسفه سیاست	اساس حکومت و سیاست را قدرت تشکیل می دهد.
فلسفه اخلاق	زندگی را با امید به آینده بنا کن، زیرا جهان طراحی دقیقی دارد.
فلسفه تاریخ	تاریخ انسان از قانونمندی خاصی پیروی می کند.
فلسفه اخلاق	برخی از فضائل اخلاقی ذاتا ارزشمند هستند.